

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2022.6.25>**ГВАРАНЦІЄ ТАЄМНИЦІ СПОВІДІ В ПОСТЕПОВАНІУ КАРНЫМ*****Hryhorii Denysenko****doktorat filozofii w dziedzinie 081 „Prawo”,
doktorant Narodowej Akademii Spraw Wewnętrznych (Kijów, Ukraina)*

ORCID ID: 0000-0003-4132-8195

szrukraine@ukr.net

Adnotacja. W artykule szczegółowo zbadano gwarancje normatywne prawa postępowania karnego oraz poglądy naukowców dotyczące gwarancji tajemnicy spowiedzi. Uzasadniony mechanizm prawny ochrony tajemnicy spowiedzi na różnych etapach postępowania karnego, biorąc pod uwagę wymagania Kodeksu Postępowania Karnego, a także koncentruje się na przestrzeganiu tajemnicy spowiedzi w celu ochrony informacji, które się do niej odnoszą. Na podstawie wyników badań sformułowano kierunki poprawy przepisów regulujących ochronę tajemnicy spowiedzi z punktu widzenia postępowania karnego. Ustalono, że oceniając obecny stan krajowego procesu legislacyjnego, w odniesieniu do regulacji stosunków postępowania karnego i rzeczywistego stanu pracy organów ścigania, ważne miejsce w badaniach naukowych nad kwestiami procesu karnego zajmuje Instytucja tajemnicy spowiedzi. Tak więc z naukowego punktu widzenia i z punktu widzenia postępowania karnego pod ochroną informacji tajemnicy spowiedzi rozważany jest zbiór różnych norm proceduralnych, które zapewniają tajemnicę dochodzenia, co przyczynia się do maksymalnego osiągnięcia niektórych zadań postępowania karnego.

Słowa kluczowe: gwarancje tajemnic, tajemnica spowiedzi, duchowny, postępowanie karne, informacje.

GUARANTEES OF CONFESSION SECRECY IN CRIMINAL PROCEEDINGS***Hryhorii Denysenko****Doctor of Philosophy in the field 081 "Law",
Doctoral Student of the National Academy of Internal Affairs (Kyiv, Ukraine)*

ORCID ID: 0000-0003-4132-8195

szrukraine@ukr.net

Abstract. The article examines in detail the normative guarantees of the criminal procedural legislation and the views of scientists regarding the guarantees of the secrecy of the confession. A well-founded legal mechanism for protecting the secrecy of confessions at various stages of criminal proceedings, taking into account the requirements of the Criminal Procedure Code, as well as focusing on maintaining the secrecy of confessions while protecting the information that belongs to it. Based on the results of the research, directions for improving the legislation regulating the protection of the secret of confessions from the point of view of the criminal procedural process were formulated. It was established that, assessing the current state of the domestic lawmaking process, which concerns the regulation of criminal procedural relations and the real state of work of law enforcement agencies, an important place in scientific research on criminal process issues is given to the institution of the secrecy of confession. So, from a scientific point of view and from the standpoint of the criminal process, under the protection of information of the secret of the confession, a set of various procedural norms is considered, which ensure the secrecy of the investigation, which contributes to the maximum achievement of the specified tasks of the criminal proceedings.

Key words: guarantees of secrecy, secrecy of confession, priest, criminal process, information.

ГАРАНТІЇ ТАЄМНИЦІ СПОВІДІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ***Григорій Денисенко****доктор філософії в галузі 081 «Право»,
докторант Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)*

ORCID ID: 0000-0003-4132-8195

szrukraine@ukr.net

Анотація. У статті детально досліджено нормативні гарантії кримінального процесуального законодавства й погляди науковців відносно гарантії таємниці сповіді. Обґрунтований правовий механізм охорони таємниці сповіді на різних етапах кримінального провадження з урахуванням вимог Кримінального процесуального кодексу, а також акцентовано увагу на дотриманні таємниці сповіді за охорони відомостей, які до неї належать. На основі результатів дослідження сформульовано напрями вдосконалення законодавства, яке регулює охорону таємниці сповіді з позицій кримінального процесуального процесу. Встановлено, що, оцінюючи сучасний стан вітчизняного законотворчого процесу, що стосується регулювання кримінальних процесуальних відносин і реального стану роботи правоохоронних органів, важливе місце в науковому дослідженні з питань кримінального про-

цесу відводиться інституту таємниці сповіді. Так, з наукової точки зору та з позицій кримінального процесу під охороною відомостей таємниці сповіді розглядається сукупність різних процесуальних норм, які забезпечують таємницю проведення розслідування, що сприяє максимальному досягненню визначених завдань кримінального провадження.

Ключові слова: гарантії таємниць, таємниця сповіді, священнослужитель, кримінальний процес, відомості.

Вступ. Категорія осіб, які не можуть бути допитані як свідки, оскільки наділені охоронюваною законом таємницею, це священнослужителі, про відомості, одержані ними на сповіді віруючих (Веремієнко, 2003: 65).

Питання правового захисту таємниці сповіді не втрачає своєї актуальності вже багато століть. Проте сучасні інформаційно-технологічні умови та можливості правоохоронних органів щодо отримання доказової бази з учинених злочинів значно знижують необхідність допиту священнослужителів.

З іншого боку, посправжньому віруючі люди не чинять настільки страшних злочинів, щоб для їхнього розкриття знадобилися свідчення духівника. Проте жодна людина не застрахована від учинення правопорушення, про яке може розповісти під час сповіді (Виноградова, 2006).

Як зазначають священнослужителі, сама юридична можливість допиту духівника ображає почуття віруючих. Таємниця сповіді є частиною одного із семи церковних таїнств, священнодій, що є одними з важливих основ православ'я.

У зв'язку із цим митрофорний протоієрей Української греко-католицької церкви Олекса Петрів зазначив, що Всеукраїнська рада церков і релігійних організацій вважає за необхідне у зв'язку з важливістю цього інституту закріпити таємницю сповіді в змінах до ст. 31 Конституції України, зміст яких полягатиме в законодавчому закріпленні на найвищому рівні неможливості порушення таємниці сповіді за жодних обставин (Волкотруб, 2020).

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Грунтовний аналіз публікацій вітчизняних та іноземних учених показує, що дослідженню відомостей, які охороняються кримінальним процесуальним законодавством, приділяють значну увагу такі автори, як Р.В. Бараннік, В.В. Вапнярчук, В.І. Галаган, Ю.М. Грошевий, С.Л. Ємельянов, Н.В. Жогін, О.В. Капліна, Н.С. Карпов, В.С. Кузьмічов, А.В. Крилов, П.Г. Назаренко, В.П. Лавров, В.Г. Лісгор, Л.М. Лобойко, А.О. Ляш І.В. Смолькова, В.М. Тертишник, Л.Д. Удалова та інші. Проте питання гарантій таємниці сповіді у кримінальному процесі жодного разу не було досліджено окремо від контексту загальних категорій інформації, що є охоронюваною, що зумовлює актуальність обраного напрямку.

Метою дослідження є на основі теоретичних та емпіричних досліджень, розглянути важливий аспект процесуальних гарантій – гарантії забезпечення таємниці сповіді в кримінальному процесі, а також з'ясувати основні правові норми, що містять гарантії забезпечення режиму таємниці сповіді під час провадження у справах про притягнення до юридичної відповідальності за вчинення правопорушень, виявити прогалини у вітчизняному законодавстві що послаблюють систему правового захисту таємниці сповіді й розробити пропозиції щодо їх заповнення.

Предмет розгляду наукового дослідження – правові норми та наукові теорії, що визначають правила збереження конфіденційності таємниці сповіді й отримання такої інформації від священнослужителів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до ст. 18 Загальної декларації прав людини від 10.12.1948 р., кожна людина має право на свободу думки, совісті й релігії, це право включає свободу мінати свою релігію чи переконання та свободу сповідувати свою релігію чи переконання як одноосібно, так і разом з іншими, публічно, приватно в ученні, богослужінні, у виконанні релігійних і ритуальних порядків (Всеобщая декларация прав человека, принята и провозглашена в Резолюции 217 А (III) Генеральной Ассамблеи, 1948).

Таке право людини містять кілька інших міжнародноправових актів, зокрема ст. 9 Європейської конвенції про захист прав людини і основних свобод (Всеобщая декларация прав человека, принята и провозглашена в Резолюции 217 А (III) Генеральной Ассамблеи, 1948), ст. 18 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права (Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР, 1973), ст. 1 Декларації про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на підставі релігії чи переконань (Декларация про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії або зауважень, 1981) тощо.

Конституція України у ст. 35 визначає, що кожен має право на свободу світогляду й віросповідання. Це право включає свободу сповідувати будьяку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти одноособово чи колективно релігійні культу й ритуальні обряди, вести релігійну діяльність.

Оскільки таємниця сповіді є частиною ритуального обряду – сповіді, то наведені міжнародні правові норми є правовою підставою для забезпечення режиму цього виду інформації з обмеженим доступом. Відповідно, пропозиції представників Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій щодо внесення змін до ст. 31 Конституції України, якою кожному гарантується таємниця листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції, доповнити гарантією непорушення режиму таємниці сповіді відповідають міжнародним актам.

Водночас ст. 31 Конституції України визначає, що винятки гарантування недоторканості таємниць можуть бути встановлені лише судом у випадках, передбачених законом, з метою запобігти злочинів чи з'ясувати істину під час розслідування кримінальної справи, якщо іншими способами одержати інформацію неможливо (Конституція України, 1996).

Таємниця сповіді священнослужителю є одним із видів професійної таємниці – конфіденційної інформації, яка довіряється представникам певних професій громадянами з метою здійснення (захисту) своїх прав та законних інтересів (у тому числі – права на свободу світогляду і віросповідання, яке згідно з ч. 1 ст. 35 Конституції України, включає свободу сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої, безперешкодно відправляти релігійні культи і ритуальні обряди, вести релігійну діяльність).

За такої умови, на відміну від визнання, зробленого психологом, лікарем, нотаріусом, яке може і не відбуватися, а якщо і відбувається, то виключно на розсуд того, хто зізнався, визнання на сповіді неминуче, оскільки сама сповідь вже є процедурою повного визнання у гріхах (Цыпин, 2009).

Тайна покаяння вимагає, щоб кожен, хто кається зробив спершу іспит совісті. Для того, щоб зробити іспит совісті, спочатку потрібно пригадати всі свої гріхи (Цыпин, 2009).

Крім цього, слід враховувати й те, що віруючий «для дотримання умов доброї сповіді» повинен визнати всі гріхи перед священником. Таким чином можна стверджувати, що зміст сповіді складають відомості, довірені громадянином священнику, які носять найособистісніший (найінтимніший, найпотаємніший) характер серед інших видів довіреної інформації, що складають професійні таємниці (Цыпин, 2009).

Символізуючи примирення віруючого з Богом, сповідь відбувається у формі його покаяння у власних гріхах перед священником, який відпускає гріхи. На відміну від протестантизму, який використовує прилюдне покаяння, православ'я та католицизм вважають сповідь таїнством. Згідно з ч. 5 ст. 3 Закону Української РСР «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23 квітня 1991 р. ніхто не має права вимагати від священнослужителів відомостей, одержаних при сповіді віруючих (Про свободу совісті та релігійні організації, 1991).

Що ж до суб'єкта зберігання охоронюваної законом таємниці сповіді, то О.І. Пристінський зазначає, що як факт належності до ієрархічного ступеня, так і факт належності до релігійної організації повинні підтверджуватися відповідними офіційними документами. Такими документами, зокрема, можуть бути журнали Священного Синоду та указ (для єпископів), а також посвідчення про рукопокладення у пресвітерський сан та указ (для священників). З наведеного визначення також випливає, що священнослужитель обов'язково повинен офіційно належати до тієї чи іншої релігійної організації (парафії, монастиря тощо), статут якої зареєстрований в установленому законом порядку (Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 1950).

Суб'єктом таємниці сповіді є священнослужитель, тобто особа, котра служить при храмі та володіє правом проводити релігійні обряди як у храмі, так і поза ним. Словник української мови визначає термін «священик» як служитель культу православної церкви, за саном середній між дияконом і єпископом, а також як особу, яка має цей сан; служитель культу, який відправляє церковну службу; ієрей (Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 1950), а «священнослужитель» – як служитель релігійного культу (диякон, священик, єпископ) у православної церкви, особа, котра здійснює богослужіння (Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 1950). На сьогодні вітчизняне законодавство України не містить чіткого визначення поняття «священнослужитель».

Однак це не означає, що охорона таємниці сповіді звільняє від допиту священнослужителя про відомості отриманих іншим шляхом. Необхідно також враховувати, що не всякий священнослужитель допущений приймати сповідь. Цими особами можуть бути лише ті з них, які введені в духовний сан і з церковного права мають право сповіді (єпископи, священники та ін.).

Однак, у науковій літературі існують дискусійні думки щодо окремих аспектів неможливості допиту як свідка священників про відомості, одержані ними на сповіді віруючи. По-перше, деякі автори вважають, що таємниця сповіді може бути розкрита священником, без звільнення особи, що довірила йому такі відомості від обов'язку її зберігання.

Так, І. Потайчук зазначає, що ж людина навпаки розвиває в собі гріховні задуми, і більше того, шукає підтримки у своїх задумах у священника, то останній зобов'язаний звернутися до правоохоронних органів, адже це не порушення сповіді, так як сповіддю вона не є в принципі. Що стосується випадку, коли людина сповідається у вже вчиненому злочині, то тут ситуація складніша. Він повинен понести як суспільне покарання, винесене йому вироком від імені держави, так і духовне покарання – накладання епітемії, схилення людини до полегшення своєї вини шляхом звернення із зізнанням до правоохоронних органів. Важливо при цьому, щоб ініціативу він проявив сам (Грошевий, Капліна, та ін. 2010)

М.М. Шейфер зазначає, що якщо церква дозволить священнослужителю розголосити таємницю сповіді, (що, на погляд автора, малоймовірно), священнослужитель сам може звернутися в органи розслідування і повідомити те, що вважає за необхідне (Грошевий, Мірошніченко, Хоматов, та ін. 2000).

І.Б. Король, навпаки, притримується думки про абсолютний імунітет сповіді. Так, автор зазначає, що правовий захист з боку держави таємниці сповіді не виходить за рамки режиму відокремлення церкви від держави, виходячи з таких міркувань. З одного боку, держава жодним чином не порушує та не втручається в обряд сповіді, оскільки тільки санкціонує вже проголошену церквою її таємницю. а з іншого, – розголошення таємниці сповіді може завдати значної шкоди громадянам, бо в кінцевому результаті порушуються їх конституційні права на особисте і сімейне життя та свободу думки (ст. ст. 32, 34 Конституції України). Тобто розголошення таємниці сповіді виходить за рамки внутрішньої діяльності церкви, через що потребує кримінально-правового захисту. Відповідно, захист таємниці сповіді має бути гарантований і у сфері кримінального судочинства (Кримінально-виконавчий кодекс України, 2003).

Противником розкриття таємниці сповіді за будь-яких обставин є Д.О. Шингарьов. Автор зазначає, що обов'язок дотримуватися таємниці сповіді священнослужителем являє собою тісне переплетіння релігійних норм, норм моралі та положень законодавства. Це дозволяє зробити висновок про те, що таємниця сповіді є абсолютною і через це неможливо встановити процесуальні процедури отримання дозволу на її розголошення особою, яка її довірила, в разі смерті такої особи (Кримінальний процесуальний кодекс України, 2012).

У юридичній науці професором І.Л. Петрухіним була висловлена думка, що доцільніше говорити (у межах права на недоторканність приватного життя) про релігійні таємниці двох видів, не обмежуючи тільки таємницею сповіді: «Таємниця віруючого, право останнього приховувати свою приналежність до будь-якої релігії взагалі і до окремих віровчень зокрема і таємниця, довірена священнику, що він її не повинен розголошувати» (Лопатин, 1999).

Водночас варто звернути увагу, що таємниця сповіді не проголошується як суб'єктивне право. Не існує нормативного акта, який закріпив би, що «кожний має право на таємницю сповіді».

ЦПК України від 18.03.2004 р. містить подібну норму в п. 3 ч. 1 ст. 51, за якою не підлягають допиту як свідки священнослужителі – про відомості, одержані ними на сповіді віруючих.

До того ж у ст. 6 «Гласність та відкритість судового розгляду» ЦПК України закритий судовий розгляд допускається в разі, якщо відкритий розгляд може призвести до розголошення державної або іншої таємниці, яка охороняється законом, а також за клопотанням осіб, котрі беруть участь у справі, з метою забезпечення таємниці усиновлення, запобігання розголошенню відомостей про інтимні чи інші особисті сторони життя осіб, які беруть участь у справі, або відомостей, що принижують їхню честь і гідність. Положення, що не дозволяють допитувати як свідків священнослужителів – про відомості, одержані ними на сповіді віруючих, містяться й у п. 3 ч. 1 ст. 65 Кодексу адміністративного судочинства (далі – КАС України) (Кодекс адміністративного судочинства України, 2005). А ст. 12 КАС України також з метою збереження таємниці дозволяє проводити закритий розгляд справи.

Відповідно до останніх змін до ст. 128¹ Кримінального виконавчого кодексу України, таємниця сповіді є недоторканою й охороняється законом. Забороняється оприлюднювати, фіксувати технічними засобами та відтворювати будь-яку інформацію, отриману зі сповіді. Відомості, отримані зі сповіді, не можуть бути предметом досудового розслідування, досудового слідства чи кримінального провадження, використовуватися як доказ. Ніхто в жодному разі не може допитувати священнослужителя, перекладача чи іншу особу з питань, пов'язаних із конфіденційністю сповіді (Лісогор, 2005).

Аналогічні положення містять і останні зміни до ст. 12 Закону України «Про попереднє ув'язнення». Отже, священнослужителі наділені як свідки імунітетом щодо їх опитування у провадженнях за різними категоріями справ.

Третій підхід щодо розголошення таємниці сповіді полягає в наступному: А.Є. Ледньов, заперечуючи в цілому розголошення таємниці сповіді, але не виключаючи такої можливості, зазначає, що священник повинен нести відповідальність за порушення таємниці сповіді з канонічного права, а державі до цього немає діла. Адже, на думку автора, оскільки церква віддільна від держави, то питання таємниці сповіді та імунітету священника як свідка мають бути виключені з норм права держави, а бути канонічними нормами (Лісогор, 2005).

Інше дискусійне питання лежить у площині свободи сповідувати будь-яку релігію або не сповідувати ніякої. Так, В. Бородчук зазначає: «...сповідь практикується у православних, грекокатолицьких і римокатолицьких церквах, а в Україні існує безліч інших релігійних конфесій. Таким чином, вільно чи невільно автори проекту захищають цією нормою тільки деякі з існуючих конфесій і дефакто ставлять їх у привілейованіше становище» (Мазуров, 2003). Хоча автор зазначав про проект Кримінального кодексу України, втім вважаємо, що розвиваючи думку, щодо таємниць у будь-якому віросповіданні та свободи особи сповідувати будь-яку релігію необхідно вказати, що дійсно така свобода та таємниці не обмежені захистом в контексті п. 5) ч. 2 ст. 65 КПК України.

Принагідно зазначимо, що таємниця сповіді визнається і захищається далеко не у всіх державах. У разі визнання таємниці сповіді її захист у кримінальному процесі здійснюється шляхом введення матеріальних вимог до допустимості доказів, які встановлюють неприпустимість відомостей, які священнослужитель дізнався зі сповіді. Крім того сповідь як релігійний обряд є приналежністю християнської релігії, проте в деяких випадках неприпустимими доказами являються відомості стали відомими духовній особі будь-якої релігії, якщо вони стали йому відомі в результаті конфіденційної бесіди з віруючим на духовну тему (США). Таємниця сповіді не повинна бути абсолютною і священнослужитель, і віруючий повинні мати процесуальну можливість порушити таємницю сповіді, оскільки сама по собі така таємниця не є законодавчо установленою (Петрухін, 1998).

Враховуючи вище зазначене та керуючись конституційними положеннями про свободу сповідувати будь-яку релігію (ст. 35 Конституції України), вважаємо необхідним внести зміни до п.5) ч. 2 ст. 65 КПК України та викласти його у наступній редакції: «священнослужителі (духовні особи) – щодо відомостей, які стали їм відомі в результаті конфіденційної бесіди з віруючим на духовну тему».

Висновки. Для законодавчого закріплення правових гарантій захисту режиму таємниці сповіді пропонуємо Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» доповнити ст. 3 «Право на свободу совісті»: ч. 5 після слів «Ніхто не має права вимагати від священнослужителів відомостей, одержаних ними

при сповіді віруючих» словами «, що становлять таємницю сповіді»; абзацом 6 такого змісту: «Таємниця сповіді – це охоронювані законодавством України таємні відомості, що були передані священнослужителям віруючими під час сповіді, за незаконне отримання, розголошення чи використання яких настає юридична відповідальність».

Доречним також буде, на нашу думку, запровадження адміністративної відповідальності за порушення режиму таємниці сповіді, передбачивши її в ч. 3 ст. 212² КУпАП на рівні із іншими професійними таємницями.

Гарантіями забезпечення таємниці сповіді у процесі провадження у справах про адміністративні правопорушення буде також доповнення КУпАП новою ст. 251¹ «Забезпечення режиму інформації з обмеженим доступом у провадженні у справах про адміністративні правопорушення», де пропонується передбачити заборону на опитування як свідків нарівні з адвокатами, нотаріусами священнослужителів про відомості, одержані ними на сповіді віруючих, що становлять таємницю сповіді.

Список використаних джерел:

1. Всеобщая декларация прав человека, принята и провозглашена в Резолюции 217 А (III) Генеральной Ассамблеи от 10 декабря 1948 г. // Голос України. 2008. № 236.
2. Веремієнко О. Таємниця сповіді. Права людини в Україні інформативний : портал Харківської правозахисної групи. 2003. URL: <http://www.knpg.org/index.php?id=1070548715>.
3. Волкотруб С. Інститут свідків у кримінальнопроцесуальному законодавстві. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2020. № 2. С. 136–141.
4. Виноградова Г.В. Професійна таємниця в міжнародноправових джерелах: окремі питання регулювання та використання досвіду в законодавстві України. *Юридичний журнал*. 2006. № 4. С. 60–66.
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 р. № 2747-IV.
6. Конституція України 28 червня 1996 р.
7. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, 1950 р., ратифікована Законом України від 17 липня 1997 р. № 475/97ВР, набрала чинності для України 11 вересня 1997 р. // Голос України. 2001. – № 3.
8. Кримінально-виконавчий кодекс України : Закон України від 11 липня 2003 р. № 1129-IV.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651VI.
10. Мазуров В.А. Тайна: государственная, коммерческая, банковская, частной жизни. Уголовноправовая защита : учебное пособие. М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К», 2003. – 156 с.
11. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, ратифікований Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 19 жовтня 1973 р. № 2148VIII.
12. Горский Г.Ф., Кокорев Л.Д., Котов Д.П. Судебная этика: Некоторые проблемы нравственных начал советского уголовного процесса. Воронеж. 1973. 312 с.
13. Грошевий Ю.М. Капліна О.В. Кримінальний процес : підручник. Х.: Право, 2010. 608 с.
14. Грошевий Ю.М., Мірошніченко Т.М., Хоматов Ю.В. та ін. Кримінальний процес України : [підручник для студентів юрид. спец. вищ. закладів освіти]. Х. : Право, 2000. – 545 с.
15. Декларація про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на основі релігії або зауважень від 25 листопада 1981 р.
16. Лісогор В.Г. Криміналістичне забезпечення збереження таємниці досудового слідства : науково-практичний посібник. Дніпропетровськ : Юрид. акад. Мва внутр. справ. – 2005. – 156 с.
17. Лопатин В.Н. Правовая охрана и защита права на тайну. *Юридический мир*. 1999. № 7. – С. 36–37.
18. Петрухін І.Л. Особисті таємниці (людина і влада). М., 1998. – 220 с.
19. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23 квітня 1991 року № 987-XII.
20. Цыпин В. Каноническое право: учебное пособие. М.: Издательство Сретенского монастыря, 2009. 864 с.

References:

1. Всеобщая декларация прав человека, принята и провозглашена в Резолюции 217 А (III) Генеральной Ассамблеи от 10 декабря 1948 г. // Голос України. 2008. № 236. [in Russian].
2. Веремієнко, О. (2003). Таймнысія сповіді. Права людини в Україні інформативний : портал Харківської правозахисної групи. URL: <http://www.knpg.org/index.php?id=1070548715>. [in Ukrainian].
3. Volkotrub, S. (2020). Instytut svidkiv u kryminalnoprotsecualnomu zakonodavctvi. *Bicnyk Xmelnytskoho instytutu rehionalnoho upravlinnia ta prava*. № 2, pp. 136–141. [in Ukrainian].
4. Vynogradova, H.V. (2006). Profeciina taiemnytsia v mizhnarodnoppavovykh dzhepelax: okremi pytannia rehulivannia ta vykopyctannia docvidu v zakonodavctvi Ukraïny. *Yurydychnyi zhurnal*. № 4, pp. 60–66. [in Ukrainian]. [in Ukrainian].
5. Kodeks adminicpatyvnoho cudochinctva Ukraïny vid 06 lypnia 2005 p. № 2747-IV.
6. Konctytutsiia Ukraïny 28 chepvnia 1996 p. [in Ukrainian].
7. Konventsiia ppo zachyst prav liudyny i osnovopolozhnyx svobod, 1950 r., patyfikovana Zakonom Ukraïny vid 17 lypnia 1997 p. № 475/97ВР, nabhala chynnosti dlia Ukraïny 11 vepecnia 1997 p. // Holoc Ukraïny. 2001. – № 3. [in Ukrainian].
8. Kryminalno-vykonavchy kodeks Ukraïny : Zakon Ukraïny vid 11 lypnia 2003 p. № 1129-IV. [in Ukrainian].
9. Kryminalnyi pprotsecualnyi kodeks Ukraïny vid 13 kvitnia 2012 p. № 4651VI. [in Ukrainian].
10. Mazupov, V.A. (2003). Taina: hocudapctvennaia, kommercheckaia, bankovckaia, chachnoi zhy zny. Uholovnoppravovaia zashchytta : uchebnoe pocobyе. M.: Yzdatelcko-tophovaia korpopatysia «Dashkov y K». – 156 p. [in Ukrainian].
11. Mizhnarodnyi, pakt ppo hpomadiancki i politychni prava, patyfikovanyi Ukazom Ppezydiï Verpovnoï Pady Ukraïncoï PCP vid 19 zhovtnia 1973 p. № 2148VIII. [in Ukrainian].

12. Hopckiy, H.F., Kokopev, L.D., Kotov, D.P. (1973). Cudebnaja jetika: Nekotopye ppoblemy npavctvennyx nachal covetskogo ugolovnogo ppo cecca. Boponezh. 312 p. [in Russian].
13. Hposhevyi, Yu.M. Kaplina, O.B. (2010). Kpyminalnyi ppotsec : pidpuchnyk. X.: Ppavo, 608 p. [in Ukrainian].
14. Hposhevyi, Yu.M., Miposhnichenko, T.M., Xomatov, Yu.B. ta in. (2000). Kpyminalnyi ppotsec Ukraïny : [pidpuchnyk dlia ctudentiv yupyd. cpets. vyshch. za kladv ocvity]. X. : Ppavo. – 545 p. [in Ukrainian].
15. Deklaratsiia pro likvidatsiiu vsikh form neterpymosti ta dyskryminatsii na osnovi relihii abo zauvazhen vid 25 lystopada 1981 r. [in Ukrainian].
16. Licohop, B.H. (2005). Kpyminalictychne zabezpechennia zbepezhennia taiemnytsi docudovoho clid ctva : naukovoppektychnyi poci6nyk. Dnipropetpovck : Yupyd. akad. Mva vnutp. cppv. – 156 p. [in Ukrainian].
17. Lopatyn, B.N. (1999). Ppavovaia oxpana y zashchyta ppava na tainu. *Yupydycheckyi myp.* № 7. – pp. 36–37. [in Russian].
18. Petpuxin, I.L. (1998). Oco6ycti taiemnytsi (liudyna i vlada). M., 220 p. [in Ukrainian].
19. Pro svobodu sovisti ta relihiini orhanizatsii : Zakon Ukrainy vid 23 kvitnia 1991 roku № 987-XII. [in Ukrainian].
20. Cypin, B. (2009). Kanonicheckoe ppavo: uche6noe poco6ieot. M.: Izdatel'stvo Cpetenckogo monactypja. 864 p. [in Russian].